

«ЛІТЕРАТУРА — МОЯ ПРОФЕСІЯ»

Леся Українка

ЧИМ ВИМІРЮЄТЬСЯ таланти української письменниці? Накладами, гонорарами, книгами, лесями українками... В одному зі своїх есеїв Оксана Забужко розповідає про експеримент, проведений у колі чоловіків-літераторів. Ті одно-стайно назвали другою Лесею Українкою Олену Телігу, а третьою — Ліну Костенко. За логікою далі має йти четверта, п'ята і т. д.¹ Ми звикли міряти нашу літературу у шевченках, франках, із новіших, може, ще в стусах. А тут на тобі, жінка... Усі прагнуть дорівнятися до Генія, відкусити шматок, потриматися за поли. Але чи не збіднюємо ми тоді його ім'я та й імена його наступників, які воліли би бути першими на території власного імені?

Чи могла маленька дівчинка, що восьмилітньою написала перший вірш «Надія», уявляти, що стане літературною класикинею, національною кумиркою, «аристократкою духу» і взірцем для наслідування?.. Її шлях лише починався, і їй можна було обирати — звичайне дитинство цікавої до всього дівчинки чи пошуки себе,

¹ Забужко О. Жінка-автор у колоніальній культурі, або Знадоба до української гендерної міфології // О. Забужко. Хроніки від Форгінбраса. Вибрана есеїстика 90-х. Київ : Факт, 1999. С. 177.

своєї ідентичності, «сродної праці», власного голосу. Псевдонім, подарований матір'ю, визначив усе її життя. Тож чи могла вона дебютувати російською, як дехто з її сучасників-чоловіків — Коцюбинський, Олесь, приміром? Вона, Леся Українка.

Усе життя Лариси Косач позначене гартом боротьби, протистояння. Боротьби із власними комплексами (бо ж мала тіло, далеко від ідеального), хворобою, чоловічими стереотипами щодо жіночого письменства і навіть протиборства з матір'ю. Остання була досить суворою до своєї хворобливої, невдатної, як спочатку вважала, доньки. От полишила її немовлям на чоловіка і поїхала на декілька місяців лікуватися від анемії за кордон. Згодом, порівнюючи старших дітей, казала: «Міша красивий, розумний, здатний, інтересний, розвинений, Леся ж негарна, дурна <...> недотепа, нецікава, нерозвинена»². Різне казала. І таких страхів — «темних демонів» — у Лесі Українки було чимало. Вона й сама відзначала свою «пригнічену енергію», «невеликий хист», «замало розвинений інтелект», що заважали вповні розправити крила, однак не закрили від неї небо. Однак миритись із цим не збиралася. Вона мала зброю — Слово, — якою могла захистити не лише себе, а й своїх рідних, свою землю і все те, що на ній росло, жило і дихало...

Попри особливості стосунків із донькою, саме Олена Пчілка вводила її в літературний світ, дбаючи про публікації, реноме початківці. Материнська душа відчувала, що в цієї слабосилої дівчинки велике майбутнє. Звідомляла в тім і першого історика нашої літератури Омеляна Огоновського: «Для Вас скажу, що, по моїй думці, у Лесі значний поетичний талан. На Україні єї вірші дуже всім подобаються. Дав би Бог, щоб она подужчала, то була би не з останніх сил нашої літератури»³. Визнаючи доньку за рівну, мати долучає її до власних видавничих проєктів, присвячує свої твори, як-от цикл «Переспіви» у збірці «Думки-мережанки» чи поему «Дебора». І оця живильна пуповина була досить міцною — нею донька вбирала від матері силу її духу, любов до рідної землі, літератури та спадщини предків.

² Косач-Кривинюк О. Леся Українка. Хронологія життя і творчості. Репринт. вид. Луцьк : ВАТ Вол. обл. друк., 2006. С. 40.

³ Пчілка О. Лист О. Огоновському від 13(25).ІІ.1892. // Леся Українка. Документи і матеріали. 1871-1970 / упоряд. І. Бутич, Я. Дашкевич та ін. Київ : Наук. думка, 1971. С. 86.